

BIBLIAI TÁJAK — EMBEREK

Stephen Z. Hearne

Megbocsátás az Újszövetségben

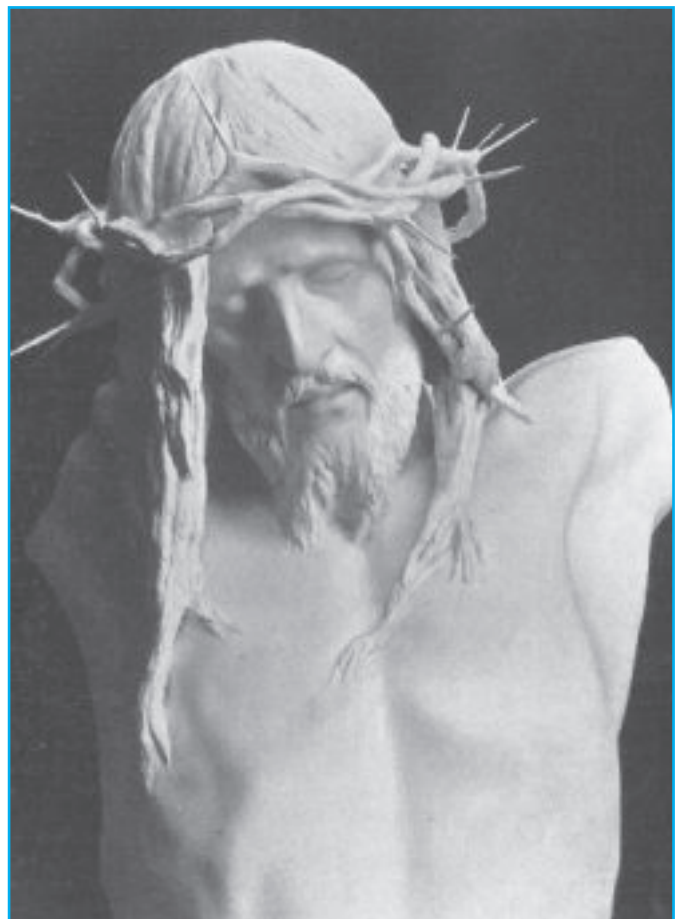
Egyik legdrámaibb megbocsátásról szóló állításában Jézus arra utasítja tanítványait, hogy gyakoroljanak kegyelmet egymás irányába, hogy ők is kegyelmet kapjanak (Mt 5,7). Ez a tanítás a Hegyi beszédben a boldogmondások része. A fenti képen a Boldogmondások temploma látható, melynek helyén a hagyomány szerint Jézus elmondta radikális tanítását. Néhány értelmező szintén ezt a domboldalt tartja az ötezer ember megvendégelése helyének

Az első században nagyon nehéz volt az élet Palesztinában, különösen a zsidóknak. Kemény kézzel uralkodtak a rómaiak, s a legtöbb, amit valaki remélhetett, a minimális megélhetés, hacsak nem volt nagyon gazdag vagy befolyásos az illető. Normális dolognak tűnt, ha egyik szomszéd a másikat megkárosította. Így érthető Péternek az a kérdése, amit Mt 18,21-ben olvasunk: „Uram, ha vétkezik ellenem az én atyámfia, hányszor bocsássak meg neki?” A kérdés ebben a helyzetben nagyon gyakorlati volt: „Még hátszer is?” Valószínű, hogy mint szegény halászember sokszor elgondolkozott azon a bánásmódon, mely a rómaiak és más hatalmaskodók részéről érte. Azt kutatta, hogy hol van a megbocsátás határa, melyik az a pont, mikor tovább már nem tűrhető, és elkezdődhet a megtorlás.

A megbocsátás egy olyan tett, amellyel feloldozunk valakit az elkövetett bűn vagy vétek büntetése alól. Az egész Bibliában arról van szó, hogy ezt elsősorban Isten teheti meg. A legtöbb bűnbocsánatra való utalás azzal kapcsolatos, hogy Isten megbocsátja az emberiség bűnét, amit ellene elkövetett.

Péter Bibliája az Ószövetség volt, és ebben különböző jelentéssel használták a bűn szót, aszerint, hogy mire alkalmazták. De a szóhasználatától függetlenül a bűn mint olyan mindig Isten vagy egy másik személy ellen irányult. Tehát minden esetben úgy tekintették a megbocsátást, mint Isten beavatkozását, aki a gonoszt eltávolította a sértett féltől. A bűn jogot adott a sértett félnek a bűnös fölé addig, míg a bűnös be nem vallotta bűnét, aztán bocsánatot kért, és így lett teljes a tisztulás.¹

Az Ószövetségben a bűnbocsánatra is többféle kifejezést találunk. Ezek közül néhány szó kapcsolódik az istentiszteleti

Fadrusz János: Krisztus a kereszten

formulákhoz, a „megtisztul” kifejezéshez. A leggyakoribb kifejezések a נשא – felemelni, a כפר – megtisztulni és a שלח – küldeni. Ezek a szavak a tisztulási szertartásból erednek. Bár a szertartást formálisan a pap végezte, a bűnbocsánatot, a feloldozást csak Isten adhatta meg.² Valójában minden bűnt, még a másik személy ellen elkövetett bűnt is csak Isten bocsáthatta meg.

A bűn az, ami elválasztja az embert Istentől, és ezért van szükség a bűnbocsánatra. Mikor az ember a szent Istennel kerül szembe, rádöbben bűnei súlyára. Csak a bűn eltávolítása után nyerhet békességet és Isten helyreállító kegyelmének áldását. Az embernek meg kell alázkodnia ahhoz, hogy elnyerje bűnei bocsánatát, el kell ismernie a rosszat, és határozottan el kell szakadnia a bűntől. Ezt a belső megtérést követi a külsőleg is megnyilvánuló cselekedet.³ Noha ez a tanítás újszövetséginek tűnik, de valójában az Ószövetségből ered.

A bűnbocsánat által megújul a helyes kapcsolat Istennel, aki minden szentségnek és életnek a forrása. Az ő irgalma és kegyelme váltja fel a haragot és ítéletet, ami által az illető új lehetőséget kap a családban és a közösségben való helyes életvitelre.⁴

Az Ószövetségben a megbocsátás fő célja a bűn miatt elveszített szentség megújítása. A szentség megújításának szükségessége általános igény volt az Ószövetségben. Először is rendezni kellett azt, ami az embert elválasztotta Istentől, a szentség forrásától, annak érdekében, hogy az illető újból megtapasztalhassa Isten áldását. Másodszor, a szentség megújításához tartozott az embertársakkal való közösség helyreállítása. Harmadsorban pedig a szentség gyógyír volt a léleknek, megújulása az erőnek és az egész emberi életnek.⁵

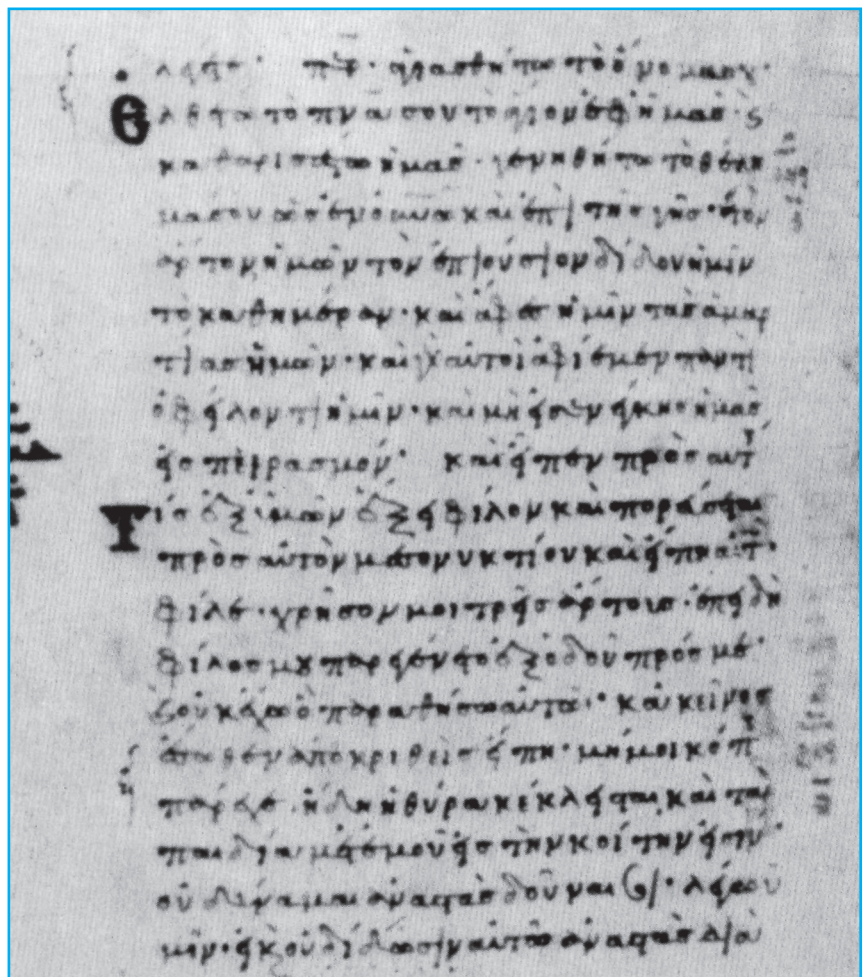
A rabbik hagyományos tanítása szerint az első században a háromszori megbocsátás volt az ideális. Ez a fajta tanítás fényt vet Péter kérdésére, hogyan lehet hétszer is megbocsátani. Ez a kérdés közvetlen azután hangzott el, mikor Jézus az egymás ellen elkövetett bűnökről beszélt. Péter ismerte a rabbinikus hagyományt a háromszori megbocsátásról, a tömegből felemelkedve ajánlotta, hogy lehetne esetleg hétszer is megbocsátani – hiszen ez a teljesség száma. Csakhogy Péter még ezzel a nagylelkűségével is korlátozni akarta a megbocsátás lehetőségét. A hallgatók nyilván meghatódtak azon, hogy Péter milyen nagylelkű, még a hagyományos követelést is túlszárnyalja.

Volt azonban valaki, akit nem hatott meg Péter nagylelkűsége. Jézus gyorsan és érthetően választ adott arra, hogy az ilyen korlátozott meglátás nem tükrözi igazán az Isten határtalan irgalmát. Noha Jézus válaszában a számok szorzata (hetvenszer hét) négyszázkilencven, de ezt úgy kell értelmezni, hogy a megbocsátásnak nincs határa. Ahhoz, hogy a bocsánat teljes legyen, annyszor kell megbocsátani, ahányszor erre szükség van.

A megbocsátásnak ilyenfajta kérdése nem csupán Jézus szolgálatának utolsó napjaiban merült fel. Egész szolgálatát áthatotta és végigkísérte ez a felfogás. Az evangéliumban leggyakrabban használt szó a megbocsátásra az ἄφιμι – jelentése: elbocsátani, – és az ἄφεσις – elengedni, megbocsátani. Ezek szinonim szavak, ugyanazt jelentik, amit az Ószövetség idevonatkozó szavai. De Jézus tanításában az elengedés határa kiszélesedik, az értelme pedig elmélyül.

Abban az új életben, amit Jézus hozott, a bűnösök bocsánatot nyernek, és osztoznak Isten erejében és életében, így ők is képesek lesznek igazán megbocsátani másoknak. Jézus végtelenre nyújtja mások bűnének megbocsátását. Bizonyos értelemben saját bűnünk bocsánata nemcsak hit és megtérés kérdése, hanem mások bűnének megbocsátásától is függ.

A bűnbocsánattal kapcsolatban a Hegyi beszéd az irgalomról is szól: „*Boldogok az irgalmasok, mert ők irgalmasságot nyernek*” (Mt 5,7). Ez a kijelentés keményen hangzott a jelenlevők fülének. Némelyek ugyanis az irgalmat gyengeségnek tartották; mások a szenvedést a bűn büntetésének vélték, míg voltak, akik az irgalmat szánakozásnak tekintették. Jézus értelmezése szerint az irgalom magában foglalja az imádságot és a gyakorlati segítséget is. Mivel az igazán irgalmas tisztában van saját bűnével és a kapott irga-

A megbocsátás versét az Úri imádság Lukács-féle változatában így fordíthatjuk: „és bocsásd meg a mi vétkeinket, ahogy mi is megbocsátunk minden adósunknak (ellenünk vétkezőknek)”. Ez a pergamentkódex tartalmazza a Lukács 11,2–8-at, és a Kr. u.-i 11. századra datálható. Az írnok szórványosan aranytintával jelölte meg az elejét és a végét minden egyes Scripture Lessonnak. Az Oratio dominica (az Úr Imája) megjelenik a bal szegélyen

lommal, tehát úgy gyakorolja az irgalmat másokkal, ahogy Isten bánt vele, és ezt igyekszik továbbadni felebarátjának.⁶

Értelemszerűen ehhez kapcsolódik Mt 5,23–24, hogy ha valaki folyamatosan akar rendezett kapcsolatban lenni Istennel, ennek lényeges feltétele, hogy másokkal is jó kapcsolata legyen. Ha valaki áldozatot hoz Istennek, de közben haragot táplál szívében felebarátja iránt, akkor sem az ajándék, sem az Istennel való kapcsolata nem elfogadható. Első dolog legyen a felebaráttal való megbékélés.

A Mt 6-ban leírt mintaimádság továbbértelmezi a megbocsátás kérdését, mikor összekapcsolja a mások bűnének megbocsátásával: „*bocsáss meg nekünk..., mint ahogy mi is megbocsátunk azoknak, akik nekünk adósok*” (12. v.). Ha jól meggondoljuk és komolyan vesszük Jézusnak ezt a kijelentését, akkor nagyon óvatosan fogjuk ismételtetni ezt az imádságot.

Zsidóknál az „adós” szót a bűnösre alkalmazták. Az adósság minden formája, akár fizikai, erkölcsi, anyagi vagy szellemi, az adóst arra kötelezte, hogy rendezze el a dolgát. A bűnös kérhet bocsánatot Istentől az elkövetett bűnéért, de ebben a jézusi tanításban sokkal több van annál, mint amit első látásra gondolnánk. A bűnbocsánatnak vannak bizonyos feltételei.

Ha valaki áldozatot hoz Istennek, de közben haragot táplál szívében felebarátja iránt, akkor sem az ajándék, sem az Istennel való kapcsolata nem elfogadható. Első dolog legyen a felebaráttal való megbékélés

Az ószövetségi törvény szerint a bűnbocsánat csak az előírt áldozat Istennek történő felajánlásával nyerhető el.

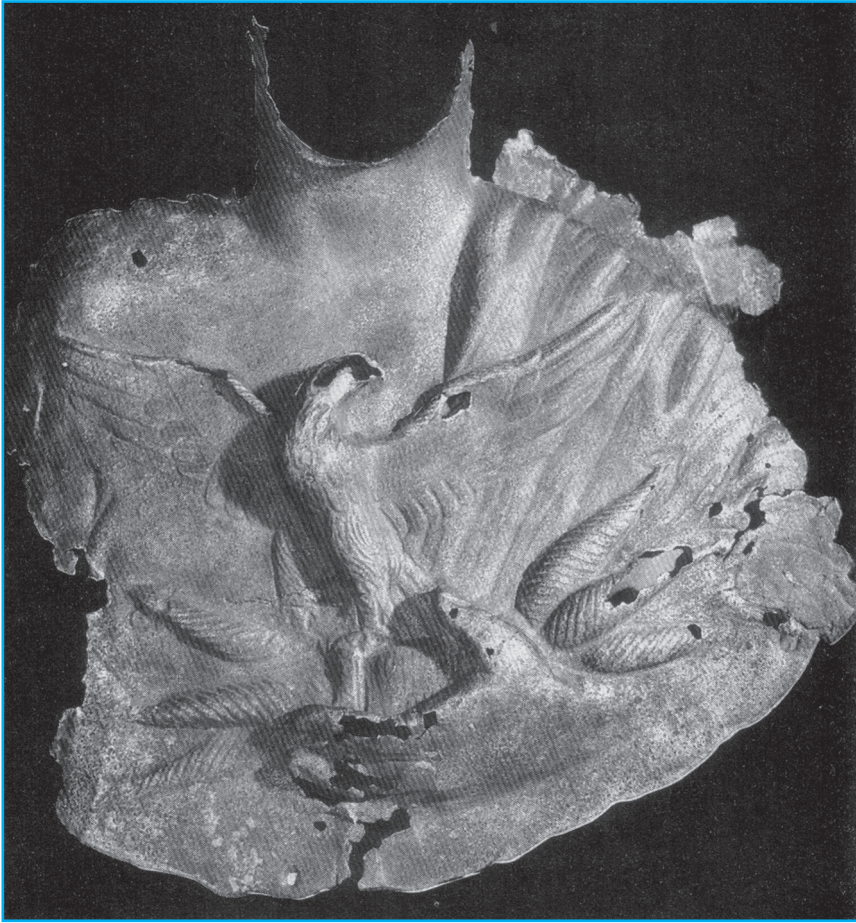
Juan de Borgoja Utolsó vacsora festményén Jézus szimbolikusan megmutatja tanítványainak, hogy lényegében mit fog felajánlani a másnapi szenvedésében: az életével kell bűnhődni a világ bűneiért. Ez a festmény is a végzetes éjszaka eseményének egyik híres tolmácsolása

Ne kérjen és ne is várjon el bocsánatot Istentől az, aki nem tud másoknak megbocsátani! Lukácsnál a következő változatban van leírva ez az imádság: „*És bocsásd meg a mi bűneinket, mert mi is megbocsátunk azoknak, akik nekünk adósok.*” (Lk 11,4) Eszerint, ha Isten bocsánatát kérjük, ennek előfeltétele a megbocsátó lelkület.

Veszélyt jelenthet számunkra a Mt 6,12-ben leírtak második fele, ha nem vesszük eléggé komolyan annak értelmét. Értelmezhetjük ezt a verset hasonló kifejezésekkel, mint például „ahogyan” vagy „mint”. Viszont ebben az esetben a kérés így hangzik: „*úgy bocsásd meg a mi vétkeinket, ahogyan mi is megbocsátunk azoknak, akik nekünk adósok*”. Ez így korlátozott mértéke a megbocsátásnak, hasonlít ahhoz, ahogyan a rabbi és Péter értelmezte, vagyis csak olyan mértékben kér bocsánatot, amilyen mértékben ő maga is gyakorolja. Az istenképünket ez nagyon leszűkíti, és ez nem a valóságnak megfelelő.

Isten következetességét és igazságát erre vonatkozóan a 6,14–15 tovább hangsúlyozza: „*Mert ha ti megbocsátjátok az embereknek az ő vétkeiket, a ti mennyei Atyátok is megbocsát nektek; de ha ti nem bocsátjátok meg az embereknek az ő vétkeiket, a ti mennyei Atyátok sem bocsátja meg a ti vétkeiteket.*”

Arról van szó, hogy Jézus követőinek etikája az Atya Isten szerinti életvitelen alapul. Amilyen irgalmas az Atya, olyan irgal-

A legtöbb első századi zsidó esetében Rómának megbocsátani a brutális elnyomást kívül maradt a kérdésen. Akárhogy is gondolkodtak, Jézus azt tanította, hogy ellenségeinknek is meg kell bocsátanunk, és szeretnünk kell őket. A képen a Római Birodalom egyik elsődleges jelképe, a sas látható, mely különféle vallási és profán helyeken is megjelent. Itt a madár egy katonai dekoráció része, azaz mint alapvető jelzés jelenik meg

masnak kell lennie annak a hívőnek is, aki őt követi, tehát a megbocsátást is korlátlanul kell gyakorolnia az Atya példája szerint azokkal szemben, akik ellene vétkeztek.

Walter Kasper megállapítása:

Ha Isten elengedte a mi óriási tartozásunkat, amit soha nem tudtunk volna kifizetni, akkor nekünk is késznek kell lenni arra, hogy felebarátunk csekély adósságát elengedjük (Mt 18,23–24). A mi részünkről a megbocsátás készsége a feltétel (Mk 11,25; Mt 6,12), aminek alapján Isten nekünk megbocsát.⁷

Ez az isteni megbocsátás és irgalom legjobban Jézus bűnbocsánatot osztó személyes szolgálatában nyilvánul meg. Mikor elhozták hozzá a béna embert, Jézus mint Isten Fia megbocsátotta bűneit, és hatalmának igazolására meggyógyította a beteget. A bűnbocsánattal elhárította az akadályt, amit a bűn okozott, és megnyitotta az utat a teljes fizikai és lelki gyógyuláshoz.⁸

Az utolsó vacsoránál a Jézus életével és halálával való azonosulás „a bűnök bocsánatára” történt (Mt 26,28) mint Isten nyilvánvaló irgalmának és megbocsátó készségének látható jele. Jézus halála volt a tökéletes áldozat, amely meghozta számunkra a bűnök bocsánatát. Ez teszi képessé követőit is arra, hogy megbocsássanak és bocsánatot nyerjenek. Jézus kereszten elhangzott imádsága: „*Atyám, bocsáss*

meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek” (Lk 23,34), végső példát ad arra, milyen messzire megy el a megbocsátás kérdésének értelmezésében az Úr Jézus, mikor Péternek válaszol. Azóta is minden Jézus-követő számára ez a válasz erre a kérdésre: „*Nem hétszer, hanem hetvenszer hétszer*”, vagyis számtalanszor meg kell bocsátani.

Igaz, hogy a többi újszövetségi író ritkán használta a megbocsátásra azt a szót, amit itt Jézus alkalmaz, de az olyan szinonim kifejezések, mint megigazulás, igazságosság, megbékélés, büntől való szabadulás és új teremtés a Krisztusban, ezt is magában foglalják, és azt mutatják, hogy Jézusnak a megbocsátásról szóló tanítását megfelelően és helyesen értelmezték. Pál, János és a Zsidókhoz címzett levél írója, meg mások is megértették és szóval, de tettekkel is hirdették, hogy a bűnbocsánat teszi lehetővé a bűnös számára az elfogadást, az Istennel való közösség megújítását, valamint az emberekkel való kapcsolat helyreállítását is.

Krisztus egyházában a határtalan bűnbocsánat Istentől kapott ajándék, amit hálaadással fogad az igaz hívő, és Krisztus példáját követve gyakorolja ezt mások felé. Minden, ami ennél kevesebb, jelenthet valamiféle megbocsátást, de az tökéletlen és kockázatos. Csak aki Isten végtelen szeretete által Krisztusban él, az tud teljességgel megbocsátani, és az lehet ennek a megbocsátó szeretetnek közvetítője mások felé.⁹

*Ford.: Gerő S.-né
Biblical Illustrator, Winter, 1991*

Hivatkozások

- 1 Louis Jacobs, “Sin” in *Encyclopedia Judaica*, Jeruzsálem, Keter Publishing House, Ltd., 1971, 14: 1587–88. o.
- 2 Jacob Milgrom, “Forgiveness: In the Bible”, in *Encyclopedia Judaica*, 6:1344. o.
- 3 Milgrom, 1435. o.
- 4 W. A. Quanbeck, “Forgiveness”, in *The Interpreter’s Dictionary of the Bible*, Nashville, Abingdon Press, 1962–76., 2:315–316. o.
- 5 Quanbeck, 316–317. o.
- 6 George A. Buttrick, “The Gospel According to Matthew”. *The Interpreter’s Bible*. Nashville, Abingdon Press, 1951. 86. o.
- 7 Walter Kasper, *Jesus the Christ*, New York, Paulist Press, 1977, 86. o.
- 8 Quanbeck 318. o.
- 9 Eduard Schweizer, *Jesus*. Atlanta, John Knox Press, 1971. 38. o.